

ענינכם למת" והיינו הטעם שהיו עושין כן כדי שישאר זכרו לנצח, ואסרה זאת התורה, וממילא חייב לישאנה בקידושין וחופה כדין ולחיות עמה חיי אישות, וינחם באשתו החדשה אחרי אשתו הראשונה וימצא בה נוחמים, אבל הדרך שכתרו זהו נגד תורתה"ק וימנע מזה.

סימן רצד

כיסוי ראש לאשה ביום החופה ופאה נכרית

בנידון שאלתו אם כלה הנכנסת לחופה צריכה מיד כיסוי ראש, שע"י החופה היא נשואה וצריכה כיסוי מן הדין, ומביא שיש נוהגין שבלילה הראשונה אין לה כיסוי כדין. כפי הגראה יסוד השאלה הוא אם עצם הנישואין מחייב בכיסוי ראש, או רק בבעולה, ומנהגנו שהאשה הולכת לחופה מכוסת ראש שמיד חייבת, ואפילו נימא שרק בעולה חייבת, מ"מ בנשואין עם עדי ייחוד דינה כבעולה, עיין לשון הרמב"ם פרק י"ט דאסו"ב (ה"ג) "שכל נשואה בחזקת בעולה", ועיין הפלאה ריש כתובות גבי אלמנה ניסת ביום חמישי, פלוגתא אם אלמנה היינו בעולה דוקא או גם בנכנסה לחופה ולא נבעלה חשיבא כבעולה לענין זה ע"ש. [ועיין בשדי חמד באסיפת דינים מערכת ד' שהביא שיטות הפוסקים כזה יעושי"ה]. אבל יש אומרים שהחוב של כיסוי ראש הוא רק בבעולה ממש, ועד לאחר לילה ראשונה לא צריכה כיסוי, וכן נהגו אצל הרבה חסידים שמגלחות השערות רק למחרת ובסעודת נישואין הן לא מכוסות כראוי.

ועיין רע"א לשו"ע א"ח ע"ה [וכן סתם במ"ב סימן ע"ה ס"ק י"א ומקורו מדברי האחרונים ע"ש], שאפילו ארוסה חייבת לכסות ראשה וכ"ש נשואה, ומנהגנו למעשה להחמיר שמיד אחרי החופה שהיא אשת איש גמורה צריכה לכסות כל שערותיה.

אמנם, רצוני להעיר לו, שיש מכשול מאידך גיסא דוקא אצל אלו המכסות ראשן ביום החתונה, שלכן מדקדקת לבחור פאה הכי יפה וכדו',

דהיינו דוקא בנישאת נישואין גמורין לאחר, אבל בנ"ד שאין לה חיי אישות, וכשמצער אותה היא נזכרת שאצל בעלה הראשון חיתה חיי נחת ועכשיו היא מצטערת כאלמנה, לכאורה עובר על האי לאו, דהרי הכא באמת משום שהיה קשה לאלמנה זו לחיות לבד וקשה היה לה למצוא זיווג, ע"כ מנצל אותה שתסכים להיות כאשתו בלי עונה לעולם, והזהירה כמה וכמה פעמים שעל דעת זה ניסת לו, ומענה אותה, והאיסור חמור מאד. ולטענתו כמה רבנים הסכימו לזה שמתור לו לעשות כן לאחר שכבר קיים פו"ר. ולדברינו הרי הוא עובר בזה בג' איסורים, חדא שהסכמתה לנישואין כאלו פעם אחת לתמיד, יש מגדולי הפוסקים דס"ל דלא מספיק, אלא צריכה לוותר מחדש בכל פעם דאיכא מצות עונה, וכאן המחילה אינה בלב שלם ואין להתיר הנישואין לכתחילה, ועוד דבכל גווני אם באמת צריכה יש מצוה, ועוד יש כאן קרוב לכעין עינוי אלמנה וכמש"נ.

ונראה עוד לכאור, דהנה שיטת רש"י בס"פ חיי שרה שפלגשים היינו קידושין בלא כתובה, ואין הכוונה בלי כתובה גרידא, שהרי חיובה אינו אלא מדרבנן, אלא על כל חיובי אישות כשאר כסות ועונה קאי, וכמו שביאר הגר"א באהע"ז (כ"ו), וע"ש שמבסס ומחזק שיטת רש"י, ואם כן לשיטת רש"י לכאורה יכול לישאנה.

אכן נראה דפילגש שאני שמוכנה לו לבעילה בכל עת שירצה, אלא שאינו מתחייב בכל חיובי אישות ממש, ובאופן זה אפשר שלא נתיר לו שישאנה עם תנאי זה ולא יחיה עמה חיי אישות כלל שזה נגד מוסר התורה. ובפרט לשיטת הראב"ד פ"א דאישות דפילגש היינו שעומדת לפעמים לשמש את הבית ופעמים למשכב ע"ש, א"כ לא שייך כאן, ובלא"ה לדעת רוב הפוסקים פילגש הותרה רק למלך ולא להדיוט. ע"ע במש"כ בזה בח"ג סימן ת"ה.

מכ"ל העולה נראה גבי נידון שלפנינו שהרב המסדר חייב להסביר לאיש שזהו נגד תורתה"ק, ומה שטוען שמחשבותיו עוד על הראשונה, אין זה דרך התורה, ומצינו כעין זה לאו ד"לא תעשו קרחה בין

וכת"ר ישתדל ככל כחו להסיר התועבה של הפאות בדרך פריצות ושכר רב מובטח לו, ויש לפעול לא להחזיקם או למוכרם ותע"ב. (ובמקום שהמנהג שלא לובשת כלל פאה נכרית אין לשנות מהמנהג, אבל אם תחת זה הם מקילין במטפחת שלא מכסה לגמרי כל שער שבה, לא נקראת מכסה שערוותיה מן הדין וכמו שביארנו במק"א, עיין במש"כ בזה בח"ב סי' תרצ"ב).

סימן רצה

ברכת בורא פרי הגפן ב"שבע ברכות"

בפעודת "שבע ברכות" נהגו לברך ברכת המזון על כוס, ואח"כ מכבדים לאנשים בשש ברכות, והמזמן מברך ברכת בורא פרי הגפן שהיא הברכה השביעית. ונראה פשוט שברכת כפה"ג הוא חלק מברכת הנישואין, ואינה רק מפני הטעימה אלא זהו דין כעין שירה לברך על היין, וכמו קידוש ביום השבת, וה"ג חייבין לברך על כוס ברכת נישואין גם בורא פרי הגפן, רק היות שבלאו הכי יש כוס דברכת המזון לברך עלה, ע"כ הוא מברך על הכוס דברכת המזון ומתכוין נמי לכוס הנישואין. ונראה שיש להעמיד לפניו את כוס הנישואין בשעה שמברך על כוס ברכת המזון, ומברך ומכוין על שניהם, אף שבידו מחזיק הכוס דברכת המזון לבד. ואף שבתוס' פסחים קג: (ד"ה שאין) נראה שהברכה היא רק כעין ברכת הנהנין לבד, מ"מ מדברי שאר הראשונים נראה כמ"ש, וע"כ נראה שראוי ליזהר בכך ויהיו שבע ברכות על כוס נישואין כמצותה.

ואמנם זהו דבר חדש למעשה שהמברך ברכת המזון מביאים לפניו שתי הכוסות הנישואין ודברכת המזון, והוי כאילו מברך על שתיהם, ויש בזה שבע ברכות על כוס נישואין כמצותה, אבל כמדומני שלא נהגו כן. וחידוש בעיני מה ששמעתי עכשיו שיש מקומות שנהוג לברך בפה"ג גם על הכוס דשבע ברכות, דהיינו שהמברך ברכה אחרייתא מברך בפה"ג על כוס זה ושותה, והוא חידוש פלא.

ומה עוד נלע"ד שהמברך ברכת המזון, שכרכת בורא פרי הגפן שמברך היא על שתי הכוסות,

ומחדשים כל הזמן סוגי כיסויים שאמנם מסתירים השער אבל הם כפריצות ממש ר"ל, וכשהיא מתחילה במצות כיסוי ראש צריכים לבחור לה כיסוי ראש מסוג פשוט דוקא, ולא תתבלט בזה, אלא יהא ניכר שהוא כיסוי, וע"ז הוזהרתי השואל שלא יבוא ח"ו לידי קולא בצניעות בת ישראל כשמלובשת לחתונה בפאה מפוארת, ומה עוד שממשיכה כן גם אח"כ.

וראוי להעיר עוד לכל חתן ובפרט לכן תורה שמיקל כהמנהג להתיר פאה נכרית, שחייב לדאוג שיבררו אצל הכלה שמכינה פאה נכרית לחופה ולאחר נישואיה, שלא תהא כפריצות, והיינו שער ארוך או שער טבעי וכדומה, שהרבה פעמים אצלה העיקר בבחירת הפאה הוא שלא יהא ניכר כפאה אלא שיהא נראה כשערותיה, ואם לא יברר כהנ"ל, יתכן שהחתן יגיע לחתונה ויגלה שהיא קנתה לה פאה מפוארת, אבל מתועבת ואסורה ומוטב בלעדיה, והחתן הבן תורה נכשל בברכות לבטלה ובאיסור פריצות וחילול השם ר"ל שחוטא ומחטיא ותורתו לא מתקבלת, ומצוי גם שהכלה עושה כן בתמימות לאחד שרואה זאת אצל אחרים ונוהרת אחריהם ומחריבה בזאת את ביתה וכל עתידה, וכשירדוש ממנה צניעות, עושה טובה גדולה לה ולעתיד ביתם.

ולפני כארבעים שנה כבר מסר לי כ"ק האדמו"ר מגור רבי ישראל אלתר זצוק"ל למסור בשמו חומר האיסור ופריצות בפאות ארוכות, וכעת נוספו בשוק פאות משערות טבעיות ומסולסלות וכדומה, והצד השווה שבהם שנעשו להתבלט בשערה, שזהו היפך ממש של מצות כיסוי הראש.

ובעיקר ההיתר לכסות הראש בפאה נכרית, ידוע שבשעתו התנגדו לזה גדולים ממדינות שונות, וביישוב הישן כעיה"ק אצל הרבה אנשי מעשה וגם מהספרדים מקובל להחמיר כן, אבל כשיש בזה פריצות לכ"ע איכא בזה איסור חמור, והמכסה ראשה בפאה נכרית שיש בה פריצות הוי כאלו לא מכוסה כלל, ובעו"ה הפירצה מתרחבת וגורמים ר"ל להריסת חומת הצניעות ולסילוק השכינה, ונשארים ח"ו כטרף ביד אויבינו כשמסלק ח"ו שכינתו מאתנו,